

Zitting 1982–1983

17 804 (R 1228)

Nieuwe regels inzake de militaire strafrechtspraak (Wet militaire strafrechtspraak)**Wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de nieuwe regels inzake de militaire strafrechtspraak****Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, de Wet op de economische delicten, de Wet Oorlogsstrafrecht en de Noodwet rechtspleging, in verband met de nieuwe regels inzake de militaire strafrechtspraak**

C

NADER RAPPORT

Aan de Koningin

's-Gravenhage, 3 maart 1983

2. De rechterlijke organisatie*a. Het ontbreken van een mobiel gerechtshof*

De Raad merkt op dat krachtens artikel 17 van het ontwerp van de Wet militaire strafrechtspraak de vonnissen van mobiele rechtbanken onderworpen zijn aan hoger beroep, maar dat de toelichting op dat artikel duidelijk maakt dat instelling van een mobiel gerechtshof niet noodzakelijk wordt geoordeeld en dat, indien de wettelijke mobiliteit van het aangewezen gerechtshof niet voldoet noch de voorzieningen van de Noodwet rechtspleging voldoen, en de verbandingen met het aangewezen gerechtshof zijn verbroken, de oplossing moet worden gezocht in nadere regels van strafprocesrecht. De Raad signaleert een verband met artikel 47, sub c, waarin de bevoegdheid van de Minister van Justitie is vastgelegd om het vonnis van de mobiele rechtbank zonder hoger beroep ten uitvoer te doen leggen. Het college meent dat bij deze mogelijkheid tot uitsluiting

van hoger beroep sprake is van een exorbitante bevoegdheid. Daarvoor zou, zo meent het college, slechts plaats zijn indien de wet voorziet in het scheppen van een mobiel gerechtshof maar de omstandigheden van dien aard zijn dat dit gerechtshof niet bereikbaar is. De Raad is van oordeel dat de onderhavige kwestie in heroverweging genomen dient te worden.

Wij wijzen erop dat de instelling van mobiele rechtbanken in twee gevallen mogelijk wordt gemaakt. Het eerste geval betreft de instelling van een mobiele rechtbank in het gebied in Nederland dat in staat van een oorlog of in staat van beleg verkeert. Indien in een dergelijk gebied een feitelijke situatie is ontstaan als voorzien in de Noodwet rechtspleging, is – overeenkomstig het voorgestelde artikel 46 – op die mobiele rechtbank niet die wet van toepassing, maar gelden – naast de organisatorische voorzieningen van het ontwerp welke al rekening houden met bijzondere situaties – de processuele aanpassingen opgenomen in de artikelen 47–51 van het ontwerp. Voor het aangewezen

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 21 juli 1982, nr. 18, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State van het Koninkrijk zijn advies betreffende de bovenvermelde wetsontwerpen rechtstreeks aan de eerste ondergetekende te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 20 december 1982, nr. 2368/14/8250, mogen wij U hierbij aanbieden.

De Raad heeft de volgende opmerkingen gemaakt.

1. Algemeen

De Raad merkt op dat met het voorgestelde ontwerp van een Wet militaire strafrechtspraak vorm is gegeven aan de conclusies waartoe het overleg van de bewindslieden met de Tweede Kamer over de nota inzake een nieuw militair strafprocesrecht heeft geleid. Het college stemt ermee in dat de eerste conclusie tot leidraad is genomen en dat de andere conclusies daarop zoveel mogelijk zijn afgestemd. Die aanpak is, zo luidt het oordeel van de Raad, aan de eenheid van conceptie ten goede gekomen.

gerechtshof geldt de Noodwet rechtspleging echter wel en voor dat hof kunnen – ook voor het uitoefenen van de rechtspraak als bedoeld in het ontwerp – de bijzondere organisatorische en processuele voorzieningen worden getroffen welke zijn voorzien in die wet teneinde het goed functioneren van het hof zo lang mogelijk te verzekeren. Ingevolge artikel 14 van die wet kan de Minister van Justitie bepalen dat de beslissingen in strafzaken van bepaalde gerechtshoven, arrondissementsrechtbanken of kantongerechten, niettegenstaande de artikelen 557–560 van het Wetboek van Strafvordering (Sv.), ten uitvoer kunnen worden gelegd, waarna, zodra de uitvoering van een beslissing een aanvang heeft genomen, de gewone rechtsmiddelen vervallen. Omdat de situatie waarvoor dat artikel is geschreven dezelfde is als in het ontwerp bedoeld, is het nodig daarin een zelfde bepaling op te nemen voor de beslissingen van de mobiele rechtbanken. De mogelijkheid tot uitsluiten van hoger beroep wordt weliswaar door de Raad een exorbitante bevoegdheid genoemd, maar is geen andere dan die welke in genoemd artikel 14 in gelijke bewoordingen is voorzien ten aanzien van de beslissingen van de aldaar genoemde rechterlijke instanties.

Het tweede geval waarin een mobiele rechtbank kan worden ingesteld, betreft de berechting buiten Nederland. Daarbij kan het voorkomen dat de feitelijke situatie waarin die mobiele rechtbank moet functioneren een bijzondere is, maar dat hoeft nog niet te betekenen dat die situatie op dit punt gelijk is aan die in Nederland. Indien de feitelijke situatie waarin die berechting in het buitenland plaatsvindt, het onmogelijk of ongepast maakt dat de appelrechtspraak in Nederland plaatsvindt, kan het hof, gebruikmakend van de mogelijkheid voorzien in artikel 10, eerste lid, tweede volzin, juncto artikel 5, derde lid, dáár rechtspreken, waar het hof dat nodig of gewenst acht. Als echter de berechting in eerste aanleg plaatsvindt in een gebied waarmee de verbindingen verbroken zijn, kan naar onze mening de mogelijkheid tot instelling van een mobiel gerechtshof in dat gebied niet de oplossing zijn. Zulks zou leiden tot een mobiel gerechtshof dat voor wat betreft de samenstelling een doublure zou zijn van de mobiele rechtbank over welks beslissingen dat hof zou moeten oordelen. Bovendien rijst de vraag hoe de instelling van dat hof zou moeten geschieden. De verbindingen met dat gebied zijn immers verbroken.

Wij vertrouwen er echter op dat met de huidige mogelijkheden van zowel de communicatie- als de verkeersmiddelen het uitvallen van de verbindingen uiterst zeldzaam zal zijn en bovendien van zo korte duur dat daarvoor, gezien de mobiliteit van de militaire kamer van het aangewezen gerechtshof, niet een bijzonder college zoals een mobiel gerechtshof, behoeft te worden gecreëerd.

b. De benoeming van een rechter-commissaris

De Raad signaleert het ontbreken van een bepaling, inhoudende dat de rechter-commissaris voor militaire strafzaken dient te worden gekozen uit de leden en de plaatsvervangende leden van de rechtbank die zijn benoemd tot lid of plaatsvervangend lid van de militaire kamer. De Raad acht een dergelijke bepaling wenselijk.

Wij zijn bereid deze suggestie van de Raad van State te volgen. Wij hebben daaraan uitvoering gegeven door aanvulling van artikel 29 (in het gewijzigde ontwerp artikel 30) met de door het college aanbevolen bepaling. Ook de memorie van toelichting hebben wij op dit punt aangepast.

c. De plaats en de taak van het militaire lid

Het college meent, dat in artikel 29 (in het gewijzigde ontwerp artikel 30) de bevoegdheden van het militaire lid, dat tot rechter-commissaris is benoemd, ten onrechte worden beperkt. De Raad wijst op de huidige praktijk waarin de officier-commissaris wel bevoegd is tot de inarreststelling en waarbij, voorzover het college bekend, niet is gebleken van enigerlei vorm van misbruik. Het college is van oordeel dat het voor de praktijk van groot belang zal zijn dat het militaire lid, dat als rechter-commissaris functioneert, zich niet in zijn bevoegdheden beperkt ziet. De Raad beveelt aan deze beperkingen in de bevoegdheid in heroverweging te nemen.

De opmerking van de Raad dat in de huidige praktijk van de militaire rechtspleging militairen fungeren als officier-commissaris is juist. Maar de bestaande situatie is toegesneden op de samenstelling van de krijgsraden. Dit ontwerp voorziet in een regeling, waarin een beroep kan worden gedaan op de leden van de rechtbank. Nu aldus een toestand zal worden geschapen, waarin leden van de rechterlijke macht beschikbaar zijn om de functie van rechter-commissaris te vervullen, ligt het voor de hand de

bevoegdheid om vrijheidontnemende dwangmiddelen te hanteren, die ook bij burgers slechts door een rechter worden uitgevaardigd, voor te behouden aan onafhankelijke rechters. Wij delen de vrees van de Raad, dat het gemis van deze bevoegdheid voor het militaire lid nadelig zou zijn, niet. Voor de normale onderzoeksfunctie van de rechter-commissaris is het geenszins noodzakelijk, dat deze zelf de bevoegdheid om genoemde dwangmiddelen op te leggen, bezit.

De Raad wijst er voorts op, dat de bepaling in artikel 6, vierde lid, dat het militaire lid van de militaire kamer als eerste advies uitbrengt blijkens de toelichting op dit artikel is geboren uit de vrees, uitgesproken tijdens de parlementaire behandeling van de nota over een nieuw strafprocesrecht, dat het militaire lid in de positie zou kunnen komen te verkeren dat zijn stem bepalend zal zijn voor de door het gerecht te nemen beslissing, indien de beide vaste leden van mening verschillen. Het college meent, dat, nu deze vrees gold ten tijde, dat een militair lid geen jurist was, de bepaling thans overbodig onnodig en grievend is.

De Raad is dan ook van oordeel dat de artikelen 10–14 (het college bedoelt kennelijk 10–14e) en 23–29 van de Wet op de rechterlijke organisatie zonder uitzondering van overeenkomstige toepassing verklaard kunnen worden op het militaire lid.

Bij nadere overweging zijn wij met de Raad van oordeel, dat er geen grond is om het vereiste van het als eerste uitbrengen van de stem, te stellen aan het militaire lid. Wij hebben de suggestie van het college om de artikelen 10–14e en 23–29 van de Wet op de rechterlijke organisatie zonder uitzondering van overeenkomstige toepassing te verklaren op het militaire lid, overgenomen. Wetstekst en toelichting zijn in die zin aangepast.

d. De samenstelling van de mobiele rechtbanken

Over de regeling van de samenstelling van de mobiele rechtbanken stelt de Raad de vraag welk lid zal fungeren als voorzitter, indien de militaire leden tegelijk bij Koninklijk besluit zijn benoemd. Het college gaat er vanuit dat dit laatste bij de mobiele rechtbanken gebruikelijk zal zijn, nu bij de instelling veelal ook dadelijk de leden benoemd zullen worden. De Raad beveelt aan om het tweede lid van artikel 12 aan te vullen met een bepaling vergelijkbaar met artikel 17 van Reglement I (Besluit van 14

september 1838, Stb. 36) betreffende de wijze van eedsaflegging van de onderscheidene Regterlijke Ambtenaren, de afwezigheid, de afwisseling en de orde van de inwendige dienst van den Hoogen Raad, gelijk mede van de hoven en regtbanken).

Met de Raad zijn wij van oordeel dat de vraag, wie in het bedoelde geval als de oudste in benoeming moet worden beschouwd nadere regeling behoeft. De gedachte van het college om dit te doen naar het voorbeeld van artikel 17 van Reglement I vinden wij een gelukkige. Wij menen echter dat het niet nodig is deze bepaling in het wetsontwerp op te nemen. Wij geven er de voorkeur aan om evenals dit bij de commune rechtspraak is geschied het punt te regelen in een uitvoeringsbesluit.

De Raad merkt voorts op dat bij de voorgestelde regeling inzake de mobiele rechtbanken niet wordt voorzien in de benoeming van plaatsvervangende leden, maar dat artikel 14 van het ontwerp artikel 59d van de Wet op de rechterlijke organisatie van overeenkomstige toepassing verklaart, en aldus is voorzien in de eventuele benoeming van plaatsvervangende leden van het parket. Overigens tast het college in het duister als het gaat om de regeling van aspecten zoals de rangorde, indien het parket slechts uit militairen bestaat. Verder wijst de Raad er op dat in het ontwerp wel is voorzien in de benoeming van een griffier en substituut-griffiers, maar niet in de benoeming van een hoofdofficier van justitie en arrondissementsofficieren.

Een voorziening in de benoeming van plaatsvervangende leden van de mobiele rechtbanken achten wij niet nodig, gelet op de aard van deze colleges. In de situatie waarin die rechtbanken zullen optreden heeft het weinig zin om plaatsvervangende leden te benoemen. In een toestand van nood laat zich dit instituut moeilijk denken. Bij rechtspraak in het buitenland zal men evenmin profijt kunnen hebben van het bestaan van plaatsvervaarders.

Het openbaar ministerie blijft daarentegen ook in de situaties, waarin mobiele rechtbanken optreden, als orgaan functioneren, omdat het niet in colleges is verdeeld. Daarom is niet voorzien in een mobiel parket, maar is de zaak zo geregeld, dat indien nodig waarnemende leden van het openbaar ministerie kunnen worden benoemd, die de normale leden in hun functies vervangen.

In regeling inzake rangorde is, anders dan de Raad meent, wel voorzien, nl. via de toepasselijkverklaring van de artikelen 59b–59d van de Wet op de rechterlijke organisatie, welke ook op de officieren betrekking heeft. Hetzelfde geldt voor de benoeming van hoofdofficier van justitie en van arrondissementsofficieren.

3. De competentie-afbakening

a. Economische delicten

De Raad wijst erop dat ingevolge artikel 2, vierde lid, de economische delicten buiten de speciale regeling van de Wet militaire strafrechtspraak vallen. In de memorie van toelichting, zo merkt de Raad op, wordt hiervoor als reden aangevoerd dat deze delicten niet worden berecht door de gewone strafkamers, maar door gespecialiseerde economische kamers. De bijzondere eisen van deskundigheid die worden gesteld aan de berechting van militairen moeten bij deze delicten wijken voor de bijzondere eisen van specialisatie die gelden voor de berechting van economische delicten. Bovendien zou de geografische verdeling onder de verschillende gerechten de voorkeur verdienen boven rechtspraak door één rechtbank vanwege de veelal lokale gebondenheid van economische delicten.

De Raad merkt hierover op dat in normale omstandigheden economische delicten begaan door militairen sporadisch voorkomen, maar dat in bijzondere omstandigheden, wanneer distributie- en deviezenbepalingen in werking treden, door militairen vaker economische delicten zullen worden begaan. Het college meent dat het aanbeveling verdient om voor dergelijke zaken dezelfde concentratie toe te passen als voor militaire strafzaken om aldus te voorkomen dat die strafzaken tussen wal en schip vallen. Zij kunnen dan, volgens de Raad, dezelfde loop volgen als de gewone strafzaken tegen militairen, alleen dan aangebracht bij de economische politierechter, waarbij de militaire politierechter tevens plaatsvervangend economisch politierechter kan zijn of omgekeerd. Voorts merkt de Raad op dat ook mobiele rechtbanken niet competent zullen zijn tot het behandelen van economische strafzaken en dat volgens de memorie van toelichting hun instelling zal zijn te verwachten in een in staat van oorlog of van beleg verklaard gedeelte van

het Rijk, indien de gewone rechtspleging ontoereikend is om een vlotte gang van zaken te waarborgen. Een vlotte berechting van economische delicten begaan door militairen, zo vervolgt de Raad, kan dan evenzo stagneren, zodat, naar zijn oordeel, in die omstandigheden dergelijke zaken beter door de mobiele rechtbanken kunnen worden afgedaan, welke in de nabijheid van de strijdkrachten hun taak uitoefenen en aldus betere waarborgen bieden voor een vlotte afdoening. In dergelijke omstandigheden, meent de Raad, legt de snelheid van afdoening meer gewicht in de schaal dan de specialisatie van de rechter.

Wij kunnen bij nadere overweging het oordeel van de Raad volgen en hebben het ontwerp zodanig gewijzigd dat de uitsluiting voorzien in artikel 2, vierde lid, niet geldt in tijd van oorlog en dat op de rechtsmacht van de mobiele rechtbank (artikel 11, derde lid) artikel 2, vierde lid, niet van toepassing is, zodat de uitsluiting van de economische delicten niet geldt voor de rechtsmacht van de mobiele rechtbank. Ook de toelichting is op dit punt aangepast.

b. De adolescenten-rechter

Vervolgens merkt de Raad op dat in de toelichting op artikel 41 aandacht is besteed aan de vraag of voor minderjarigen die tijdens het begaan van het feit nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, speciale regels ten aanzien van hun berechting dienen te worden gegeven. Daarbij is gewezen op het «verhoudingsgewijze beperkte» aantal, op de grenzen welke aan de bevoegdheid van de kinderrechtter zijn gesteld en op de complicaties indien het gaat om personen die buiten Nederland worden berecht.

Gekozen is, zo stelt de Raad, voor een rechtsgang die voor alle militairen gelijk is met een aantal afwijkende bepalingen voor de strafrechtelijke minderjarigen. Deze benadering vindt de Raad aanvaardbaar, maar hij vraagt zich af of het ingenomen standpunt gehandhaafd kan blijven, indien de wetgever overeenkomstig het onlangs uitgebrachte rapport van de commissie-Anneveldt een adolescenten-strafrecht zou invoeren, en stelt daarbij dat het merendeel van de militairen behoort tot de bedoelde categorie. De Raad acht een uiteenzetting op dit punt in de memorie van toelichting wenselijk. Wij wijzen erop dat de voorstellen van de bedoelde

commissie, die nog kort geleden haar rapport heeft uitgebracht, thans bij de regering in studie zijn, en dat een standpunt erover nog moet worden ingenomen. In dit stadium achten wij het niet gewenst om daarop vooruit te lopen. Zodra genoemd standpunt is ingenomen zullen wij bezien in hoeverre dat consequenties heeft voor de onderhavige ontwerpen.

c. De regeling van de absolute competentie

De Raad wijst erop dat bij deze regeling verschillende belangen een rol spelen en dat in de memorie van toelichting op artikel 4 het belang wordt benadrukt dat indien verschillende personen bij hetzelfde feit betrokken zijn, al die personen terechtstaan voor dezelfde rechter. De Raad acht van niet minder gewicht de regel dat één persoon die meer dan één strafbaar feit heeft begaan, op één zitting voor eenzelfde rechter terechtstaat. Naar het oordeel van de Raad dient het resultaat van de afweging van de onderscheiden belangen beperkt te kunnen worden naar de omstandigheden van het concrete geval. Het college noemt als voorbeeld het geval waarin een militair verschillende strafbare feiten heeft begaan en waarbij aan een betrekkelijk licht feit een burger medeplichtig is geweest. Dan, zo meent de Raad, ligt het niet voor de hand dat het lichte feit, los van de ernstiger feiten, aan het oordeel van de gewone rechter wordt onderworpen.

Wij menen dat, welke competentieregeling men ook maakt, niet ontkenen kan worden aan situaties waarin verschillende delicten gepleegd door dezelfde persoon, door verschillende instanties worden berecht. Hetzelfde geldt voor economische delicten en niet-economische delicten gepleegd door dezelfde persoon, alsmede voor delicten gepleegd in verschillende rechtsgebieden. Ook in die gevallen vindt zoveel mogelijk een afweging plaats tussen de verschillende daarbij betrokken belangen, waaronder de belangen door de Raad bedoeld.

De gedachte van de Raad zou erop neerkomen dat de mogelijkheid blijft bestaan dat gekozen kan worden tussen berechting van de militair door de gewone strafrechter tezamen met de andere deelnemers en berechting van alleen de militaire deelnemer aan dat feit door de militaire kamer tegelijk met de behandeling van andere door hem gepleegde feiten.

Dit kan in een enkel geval wellicht voordelen bieden. Niettemin blijven wij er de voorkeur aan geven dat dezelfde i.c. de gewone strafrechter zicht kan blijven houden op de berechting van alle deelnemers aan de in deelneming met niet-militairen gepleegde feiten. De nadelen voor de militaire verdachte bij een gescheiden berechting van meer dan een door hem gepleegd strafbaar feit worden voorts voorkomen, indien het openbaar ministerie ervan afziet de zaak bij die rechter te vervolgen. Wij vertrouwen erop dat ook in de geschetste situaties sprake zal zijn van een verantwoord en afgewogen vervolgingsbeleid.

Om deze redenen achten wij handhaving van de voorgestelde tekst wenselijk.

Voorts wijst de Raad erop dat de bezwaren van het gekozen systeem nog meer aan het licht treden door artikel 4, derde lid, dat bepaalt dat, indien door meer dan één persoon al dan niet samen strafbare feiten zijn begaan die in zodanig verband met elkaar staan dat de behandeling voor één gerecht wenselijk wordt geoordeeld, de feiten voor de toepassing van het eerste lid van dat artikel geacht worden in deelneming te zijn begaan. De Raad vindt dat de regeling zou moeten worden versoepeld door aanvulling van het stelsel met een regeling zoals neergelegd in artikel 6 van het Wetboek van Strafvordering.

De bepaling van artikel 6 van dat wetboek heeft betrekking op het geval van deelneming van meer dan één persoon aan hetzelfde strafbare feit. Wij menen dat de in artikel 4, derde lid, geschapen mogelijkheid, namelijk de fictie dat feiten geacht worden in deelneming te zijn begaan zodat de berechting van die feiten toch door dezelfde rechter kan geschieden, ruimer is dan de bedoelde regeling van genoemd artikel 6, dat overigens in dezelfde zin wordt herzien (wetsontwerp nr. 17 744). De in artikel 4, derde lid, gegeven oplossing kan onder meer dienen bij verkeersongevallen waarbij verschillende partijen betrokken zijn met tegenstrijdige belangen en waarin de beoordeling van de feitelijke situatie van het totale gebeuren met inbegrip van de voor ieder van de partijen daaraan verbonden juridische consequenties, het best door dezelfde rechter kan geschieden.

d. De regeling van de relatieve competentie

De Raad wijst erop, dat het tweede lid van artikel 3 de relatieve competentie regelt volgens een systeem, waarbij in een Koninklijk besluit de rechtbank wordt aangewezen, welke bevoegd is kennis te nemen van militaire strafzaken. Nu het Wetboek van Strafvordering blijkens het bepaalde in het tweede lid van artikel 1 van toepassing zal zijn, verdient het naar het oordeel van de Raad de voorkeur hetzij met zoveel woorden te bepalen dat van de artikelen 2 tot en met 6 van dat wetboek kan worden afgeweken, hetzij in artikel 1, tweede lid, de toepasselijkheid van de genoemde artikelen van het wetboek uit te sluiten.

Wij merken op dat artikel 1, tweede lid, van het ontwerp luidt: «Het Wetboek van Strafvordering is van toepassing, tenzij daarvan in deze wet wordt afgeweken». Het systeem van het ontwerp is wat dit betreft aldus, dat de bepalingen van het wetboek ook voor de militaire rechtspleging zullen gaan gelden, tenzij daarvan in de artikelen van dit wetsvoorstel een afwijkende regeling wordt gegeven. Het zou niet wenselijk zijn in artikel 1 alle bepalingen op te sommen, waarvoor dat het geval is. Evenmin zou het wetstechnisch fraai zijn om in iedere bepaling van het ontwerp, die een afwijking vormt of ten gevolge heeft van voorschriften van het wetboek, die laatste te noemen. Zo'n werkwijze is ook niet nodig, gegeven het uitgangspunt van artikel 1, tweede lid. Dit komt hierop neer, dat het wetboek op een gering gedeelte na van toepassing is. Dit deel biedt op zich zelf een systematisch en sluitend geheel. Voor zover wordt afgeweken van de normale strafrechtspleging volgt dit duidelijk uit de gekozen opzet, en het is dan ook niet nodig in iedere bepaling letterlijk op te sommen, of en in hoeverre een inbreuk, een aanvulling of een inperking op bepalingen van het wetboek wordt gemaakt of van de bijzondere regeling het gevolg is. Dit zou bovendien dit ontwerp praktisch moeilijk leesbaar en dus ontoegankelijk maken.

Wij menen om deze redenen de suggestie van de Raad niet te moeten volgen. Waar werkelijk discussie op het punt van de reikwijdte van de afwijking zou kunnen ontstaan hebben wij overigens die in het wetsvoorstel wel degelijk aangegeven; voorbeelden zijn artikel 24 (over de

rechtsbijstand) en de artikelen 26 en 27 (vernummerd tot 27 en 28) (over de voorlopige hechtenis).

Vervolgens meent de Raad met betrekking tot het tweede lid van artikel 18 dat naast het zich bevinden binnen het bevelsgebied van de hoogste bevelvoerende militair in de Nederlandse Antillen eveneens genoemd zou kunnen worden het behoren tot het onderdeel van de krijgsmacht dat onder bevel staat van de Commandant der Zeemacht in de Nederlandse Antillen. Aldus zou, volgens de Raad, kunnen worden voorkomen dat, telkens wanneer de verdachte het bevelsgebied tijdelijk verlaat, de competentie van het gerecht in de Nederlandse Antillen zou vervallen.

Wij merken allereerst in het algemeen op dat met betrekking tot de relatieve competentie steeds sprake zal zijn van een territoriaal begrensd rechtsgebied. Zo zal, indien er meer rechtbanken worden aangewezen om de in artikel 2 bedoelde rechtsmacht uit te oefenen op grond van artikel 3, tweede lid, de afbakening van hun rechtsgebieden worden geregeld bij Koninklijk besluit.

De afbakening van het rechtsgebied in de Nederlandse Antillen is al in de wet geregeld en wel in de eerste twee leden van artikel 18. Ook dit rechtsgebied is territoriaal begrensd. Immers het bevelsgebied van de Commandant der Zeemacht in de Nederlandse Antillen beslaat globaal het grond- en watergebied van de Nederlandse Antillen en het zeegebied van de Caraïbische Zee, de Golf van Mexico en het aangrenzende deel van de Atlantische Oceaan, evenals de havens aan de aangrenzende kusten. Hierbij is van belang dat een eenheid in principe de grenzen van het bevelsgebied niet mag overschrijden, behoudens in incidentele gevallen, waarin de omstandigheden dat wenselijk maken. De overschrijding is dan van korte duur, zodat de door de Raad bedoelde situatie niet zal voorkomen, en als zij zich voordoet, gelet op de korte tijdsduur, geen bijzondere regeling zal behoeven.

Bovendien zou het voorstel van de Raad inhouden dat bijvoorbeeld het onderzoek tegen een militair, die onder bevel staat van de Commandant der Zeemacht in de Nederlandse Antillen en die tijdens verlof in Nederland een strafbaar feit begaat, vanuit de Nederlandse Antillen zou moeten worden geleid.

Om deze redenen menen wij het voorstel van de Raad niet te moeten volgen. Wel hebben wij in de toelichting op artikel 18, tweede lid, de reikwijdte van de regeling duidelijker aangegeven.

Overigens heeft de opmerking van de Raad ons aanleiding gegeven tot een wijziging van de zinsnede in het eerste lid van artikel 18 «degene die het strafbare feit heeft begaan». Wij menen dat het juist is hiervoor alsnog in de plaats te lezen: de verdachte.

4. Overdracht van een zaak

De Raad wijst erop dat de in het ontwerp voorziene mogelijkheden van overdracht van een zaak nog nergens in het Wetboek van Strafvordering van een procedure zijn voorzien, en acht het wenselijk dat in de wet wordt bepaald wat onder «overdracht van een zaak» wordt verstaan en welke de gevolgen daarvan zijn. Het college meent dat daarbij aandacht moet worden besteed aan vragen inzake het opnieuw horen van getuigen die met instemming van de verdachte in eerste instantie niet zijn gehoord. Voorts dringt de Raad erop aan de bevoegdheid te regelen van de verdachte om zich tegen een overdracht te verzetten.

Volgens de Raad zou de procedure met haar bijzonderheden in de memorie van toelichting moeten worden verduidelijkt.

Wij zijn na heroverweging tot de slotsom gekomen dat het de voorkeur verdient de suggestie van het college over te nemen en in een nieuw artikel (31) enige processuele richtlijnen te geven in het geval van de overdracht van een zaak.

Voor wat betreft de door de Raad bepleite regeling van de bevoegdheid van de verdachte om zich tegen een overdracht te verzetten menen wij deze suggestie niet te moeten volgen. Overdracht geschiedt teneinde een efficiënte rechtspleging mogelijk te maken. Indien de verdachte meent dat hij door zodanige overdracht in zijn processuele belangen wordt geschaad (hij verblijft bijvoorbeeld slechts voor betrekkelijk afzienbare tijd in het rechtsgebied van het gerecht waaraan de zaak is overgedragen en/of getuigen en deskundigen kunnen bezwaarlijk voor dat gerecht worden gehoord), is het steeds mogelijk dat de betrokkene verzoekt hem niet te dagvaarden respectievelijk het

onderzoek van de zaak te schorsen, totdat berechting door het eerdere gerecht weer mogelijk is. Indien het openbaar ministerie respectievelijk de rechter, de belangen van de verdachte wegende, niettemin het verzoek afwijst, kan de rechter in eerste aanleg respectievelijk in appel of in cassatie dat later mede in zijn beoordeling betrekken.

5. Artikelen

a. Artikel 2, derde lid

De Raad merkt op, dat blijkens deze bepaling de beledigde partij zich bij de arrondissementsrechtbank kan voegen tot een bedrag van de vordering van f 1500. Aldus komt, zo betoogt het college, de beledigde partij, indien het een procedure betreft die volgens de normale competentie-afbakening voor het kantongerecht had moeten dienen, in een gunstiger positie, nu overigens in kantongerechtszaken de beledigde partij zich kan voegen tot een bedrag van f 600 (artikel 44, derde lid, van de Wet op de rechterlijke organisatie). De Raad meent dat in het onderhavige voorstel niet van de regel voor gewone strafzaken dient te worden afgeweken. Voorts is het college van oordeel dat een bepaling, zoals thans in het derde lid voorgesteld, overbodig is, aangezien artikel 56, vijfde lid, van de Wet op de rechterlijke organisatie reeds van toepassing is.

Wij menen de gedachte van de Raad, dat niet moet worden afgeweken van de positie, waarin bij de gewone rechtspraak de beledigde partij zich bevindt, bij nadere overweging tot de onze te moeten maken. Wij hebben daarom artikel 2, derde lid, in die zin gewijzigd, en de toelichting op dat punt aangepast. Nu wij de suggestie van de Raad volgen kan de vraag inzake de overbodigheid van het oorspronkelijke voorstel in het midden worden gelaten.

b. Artikel 12, vierde lid

De Raad wijst erop, dat ingevolge het tweede lid van artikel 11 de Kroon kan bepalen dat de bevelhebber van een krijgsmachtdeel in het gebied, dat in staat van oorlog of in staat van beleg verkeert, een of meer mobiele rechtbanken kan instellen. Voorts noemt het college het vierde lid van artikel 12 dat voorschrijft dat, indien een bevelhebber van een krijgsmacht-

deel een mobiele rechtbank heeft ingesteld, hij zoveel leden benoemt als hij dienstig oordeelt. De Raad merkt op dat deze leden de drie plaatsen bij de rechtbank kunnen bezetten, en dat de toelichting (bladzijde 46, laatste onvolledige alinea) stelt, dat de bevelhebber zoveel mogelijk zal handelen in overleg met de centrale justitiële autoriteiten en de voorzitter van de mobiele rechtbank en voorts dat deze overlegplicht niet imperatief in de wet is voorgeschreven, aangezien dat niet «noodzakelijk, noch wenselijk» is. Het college meent daarentegen dat gelet op het feit dat de bevelhebber geen deel uitmaakt van het justitiële apparaat, het in de wet vooropstellen van de wenselijkheid van overleg niet overbodig zou zijn.

Wij zijn niet ongevoelig voor de argumentatie van de Raad. Wij zouden daarom de suggestie van het college, een regel omtrent de wenselijkheid van overleg tussen bevelhebber met de centrale justitiële autoriteiten op te nemen, willen volgen. In artikel 12, vierde lid, hebben wij het voorschrift ingelast, dat de bevelhebber zo mogelijk overleg met de daarin genoemde ministers en genoemde voorzitter zal voeren.

c. Artikel 24, tweede lid

De Raad meent dat het lid niet geheel juist is geredigeerd. Is niet bedoeld, zo vraagt het college zich af, dat een advocaat tot optreden buiten Nederland slechts gehouden is, indien hij zich daartoe bereid heeft verklaard?

Wij menen dat de suggestie van de Raad geen verbetering zou zijn. Toevoeging betekent immers, zoals ook uit de toelichting op het onderhavige lid blijkt, dat degene die als raadsman wordt toegevoegd, verplicht is als zodanig op te treden. De advocaat die in het buitenland zal moeten optreden, zal dus eerst moeten verklaren bereid te zijn om te worden toegevoegd. Vervolgens is naar aanleiding van de genoemde bepaling bij de Raad de vraag gerezen of niet tevens de mogelijkheid moet worden geopend dat voor optreden buiten Nederland wordt toegevoegd een advocaat die in het betrokken land praktijk uitoefent.

Deze vraag wordt door ons ontkennend beantwoord. Wij menen dat het bestaan van die mogelijkheid overbodig is, omdat zowel voor de verdachte als voor het rechtscollege de mogelijkheid bestaat om niet name als de

buitenlandse wetgeving in het geding is, een plaatselijke advocaat als deskundige op te laten roepen, terwijl daarnaast ook nog de mogelijkheid bestaat dat op grond van artikel 37 van het Wetboek van Strafvordering juncto artikel 24, eerste lid, van het ontwerp een in Nederland ingeschreven advocaat ook in het buitenland samenwerkt met een in het buitenland ingeschreven confrère.

Daarop aansluitend vindt de Raad dat een verplichte toevoeging van een officier in het buitenland mogelijk moet worden gemaakt om zoveel mogelijk te voorkomen dat een verdachte in het buitenland geen raadsman kan vinden. Het college wijst er daarbij op dat in het buitenland het optreden van een advocaat of officier als raadsman slechts op vrijwillige basis kan plaatsvinden.

Wij zijn het met de Raad eens dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat een verdachte in het buitenland geen raadsman kan vinden. Wij merken hierbij wel op dat ook daar vrijwel altijd officieren aanwezig zullen zijn die als raadsman kunnen worden gekozen. Om echter iedere mogelijkheid van een leemte in de rechtsbijstand uit te sluiten, hebben wij het derde lid van artikel 24 zodanig gewijzigd, dat daaruit volgt dat in het buitenland een officier als raadsman kan worden toegevoegd zonder dat zijn instemming vooraf is vereist, terwijl tevens wordt bepaald dat een toegevoegde officier in het algemeen verplicht is als raadsman op te treden. De toelichting is op dit punt aangepast.

Vervolgens meent de Raad dat er voor het buitenland een regeling zal moeten worden opgesteld waarbij officieren als raadsman tijdens de inverzekeringstelling optreden, aangezien artikel 40, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering van toepassing is. Het college merkt daarbij op dat er ten aanzien van de toevoeging van raadsliden voor militaire strafzaken geen bijzondere bepalingen zijn. Indien dus geen ambtshalve toevoeging plaatsvindt op grond van de artikelen 41 en 42, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, dan gebeurt de toevoeging door de Raad van Rechtsbijstand. Hierbij rijzen dan volgens het college de volgende vragen: kan de Raad van Rechtsbijstand ook officieren toevoegen en hoe komt hij dan aan de namen? Welke Raad van Rechtsbijstand is bevoegd en is deze ook bevoegd in het buitenland? Het

college heeft zich in dit verband afgevraagd of het niet beter zou zijn om de gehele toevoeging in handen te leggen van de voorzitter van de militaire kamer.

Wij menen dat een zodanige regeling – bedoeld wordt waarschijnlijk op de piketregeling van advocaten op grond van artikel 40, eerste en tweede lid, die op grond van artikel 24, vierde lid, tweede volzin, van het ontwerp niet van toepassing is op officieren – niet nodig is omdat de overige leden van dat artikel aangeven welke handelingen er moeten worden verricht in een dergelijk geval.

Bovendien is in de memorie van toelichting reeds aangegeven dat er een lijst van beschikbare officieren zal komen. Aangezien de toevoeging van officieren aan inverzekeringgestelden, maar ook ambtshalve (artikel 41 Sv.) en op verzoek (artikel 42 Sv.) geschiedt door de voorzitter van het college – in de praktijk zal dat door de voorzitter van de militaire kamer zijn –, heeft de Raad van Rechtsbijstand geen bemoeienis met de toevoeging van officieren.

Tot slot van dit onderdeel merkt de Raad op dat hij de nodige duidelijkheid mist omtrent de (hoge) kosten, welke de toevoeging met zich zal kunnen brengen.

Wij wijzen erop dat de toelichting op het vijfde lid van artikel 24 aangeeft dat officieren die als raadsman optreden een vergoeding beperkt tot gemaakte reis- en verblijfskosten zullen ontvangen, terwijl de toegevoegde advocaten de beloning en vergoeding van kosten op grond van artikel 48 Sv. zullen krijgen. Dat deze, vooral bij zaken die zich in het buitenland afspelen, kunnen oplopen, is in de praktijk reeds gebleken. Dit is een gevolg van het feit dat delen van de krijgsmacht in het buitenland verblijven, dat ter plaatse recht gesproken kan worden en dat daarbij een goede rechtsbijstand moet zijn verzekerd.

d. Artikel 25

De Raad merkt op dat de toelichting op dit artikel (tevens) een uiteenzetting bevat omtrent de redenen waarom in de wet aan de (hulp)officier van justitie niet de bevoegdheid is gegeven te bevelen dat een militair, verdacht van een afwezigheidsdelict, naar zijn eenheid wordt overgebracht. Na een ophouding voor verhoor of na een inverzekeringstelling kan de verdachte in vrijheid worden gesteld

na te zijn overgebracht naar de plaats waar hij zich ter vervulling van de op hem rustende verplichtingen moet bevinden.

De Raad meent erop te moeten wijzen dat deze redengeving op gespannen voet lijkt te staan met artikel 61, eerste lid, Sv., waarin wordt bepaald dat een verdachte na het verhoor dadelijk in vrijheid wordt gesteld, en met artikel 57, vijfde lid, Sv., dat bepaalt dat, zodra het belang van het onderzoek dat toelaat, de invrijheidstelling moet worden gelast. De Raad acht een aanvulling van de wet dan ook wenselijk.

Bij nader inzien kunnen wij, ook om discussie hierover in de toekomst te vermijden, het oordeel van de Raad volgen.

Hoewel het slechts in bijzondere gevallen zal voorkomen dat een verdachte niet uit eigen beweging naar zijn eenheid zal terugkeren wanneer hij in vrijheid wordt gesteld, omdat er geen gronden meer zijn om hem na verhoor verder vast te houden, menen wij dat het, nu het wetboek op dit punt geen afdoende mogelijkheid biedt, nodig is een bepaling als waar de Raad op doelt in de wet op te nemen. Deze bepaling is ingevoegd na artikel 25, waardoor de artikelen 26–29 moesten worden vernummerd, en artikel 30 het eerste lid is geworden van artikel 32.

e. Artikel 30

De Raad wijst erop dat artikel 74, aanhef en onder ten eerste, van de Invoeringswet Militair Strafrecht, bepalend dat de afzonderlijke getuigenis van de meerdere geldt als volledig bewijs voor de misdrijven tegen de ondergeschiktheid, betrekking heeft op 21 artikelen van de huidige titel IV van het tweede boek van het Wetboek van Militair Strafrecht. De Raad hecht aan de handhaving van deze bepaling met betrekking tot het delict feitelijke insubordinatie, geregeld in het nieuwe artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht. Het college meent opname van een artikel als artikel 74, aanhef en onder ten eerste, van de genoemde invoeringswet toegespitst op de feitelijke insubordinatie van het nieuwe artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht te moeten aanbevelen.

Wij menen dat de Raad voor wat betreft dit laatste het oog heeft gehad op de feitelijke insubordinatie van het nieuwe artikel 118 (het huidige artikel 117) van dat wetboek. Omtrent het

voorstel hebben wij ons nader beraden en zijn tot de conclusie gekomen dat de aanbeveling van de Raad dient te worden overgenomen. In het ontwerp is een dienovereenkomstige wijziging aangebracht (thans artikel 32, eerste lid) en de toelichting is aangepast.

f. Artikel 31

De Raad merkt op dat dit artikel de formulering inhoudt, dat de bevoegdheid van de meerdere tot het geven van een dienstbevel wordt aangenomen, tenzij het tegendeel aannemelijk wordt gemaakt.

De bevoegdheid van de meerdere tot het geven van een dienstbevel, zo vervolgt het college, wordt geregeld in het voorgestelde artikel 126 van het ontwerp van Rijkswet tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de herziening van het militair tuchtrecht en ter afschaffing van de doodstraf (kamerstukken 16813, nr. 3).

Blijkens dat artikel zal een meerdere bevoegd zijn:

a. indien hij ingevolge de organisatie van de krijgsmacht een functie vervult boven die van de mindere tot wie het bevel gericht is;

b. buiten de gevallen als bedoeld onder a, indien hij een bijzondere bevoegdheid tot het geven van bevelen ontleent aan een beschikking van het bevoegd gezag;

c. buiten de gevallen als bedoeld onder a en b, indien optreden door het geven van een bevel noodzakelijk is.

De Raad wijst erop dat het blijkens de toelichting op het laatstgenoemde onderdeel kan voorkomen dat de bevoegdheid bestaat tot het geven van een bevel buiten iedere bevelslijn en dat er dan sprake moet zijn van een geval waarin optreden door het geven van een bevel noodzakelijk is. Houdt deze noodzaak op, dan vervalt de bevoegdheid (kamerstukken 16813 nr. 5, bladzijde 72, derde volledige alinea).

De strekking van de toelichting bij het voorgestelde artikel 31 is volgens de Raad dat het in de praktijk ernstig onregelend kan werken, indien een discussie ontstaat over de formele bevoegdheid, zodat een dergelijke discussie zoveel mogelijk dient te worden vermeden (bladzijden 73 en 74 van de memorie van toelichting). Een dergelijke motivering lijkt volgens de Raad de voorgestelde regel niet te kunnen dragen. In een strafrechtelijke

procedure zal – zonder een dergelijke regel – ook aangetoond kunnen worden of een bevelgever bevoegd was. Er lijkt geen sprake van een moeilijke bewijsvoering, indien het voorgestelde artikel 31 niet zou gelden. Het afschrikken van een bevelsontvanger lijkt naar het oordeel van de Raad niet te moeten geschieden door deze in een moeilijke positie te plaatsen als het op een strafproces aankomt. Veeleer dient dit bewerkt te moeten worden met een verantwoordelijkheid voor de bevelsontvanger indien deze een bevel, dat gebleken is bevoegd gegeven te zijn niet opvolgt. Deze verantwoordelijkheid moet geregeld worden in de sfeer van het materiële militaire strafrecht. De Raad meent dat indien er aan een bepaling in dezen werkelijk behoefte bestaat – waaraan naar zijn mening valt te twijfelen – dan dient zij in het Wetboek van Militair Strafrecht te worden opgenomen.

Wij zijn na ampele overwegingen tot de conclusie gekomen dat artikel 31, waarop de Raad doelt, dient te worden geschrapt.

Inderdaad was – zoals het college opmerkt – de achterliggende bedoeling te voorkomen dat – met name in omstandigheden waarin onmiddellijk handelen door middel van het geven van dienstbevelen noodzakelijk is – discussie zou ontstaan tussen bevelgever en bevelsontvanger hetgeen in de praktijk ernstig onregelend kan werken. Wij menen thans dat het voorgestelde artikel niet de aangewezen weg is om dergelijke ongewenste situaties te voorkomen.

Het verdient de voorkeur om tijdens de opleiding en verdere instructie ruime aandacht te geven aan de bevoegdheid van de meerdere om dienstbevelen te geven ook buiten het geval dat deze de functionele meerdere is of die bevoegdheid ontleent aan een beschikking van het bevoegde gezag. Daarbij kan de meerderen erop worden gewezen dat als zij in de situatie komen dat zij dienstbevelen moeten geven aan hun onbekende minderen, het de voorkeur verdient duidelijk te maken wie of wat zij zijn en waarom zij tot het geven van het bevel bevoegd zijn. Als ondanks een dergelijk optreden van de meerdere de bevelsontvanger niettemin de bevoegdheid van de bevelgever in twijfel trekt en het dienstbevel niet opvolgt, zal deze zich er later niet met vrucht op kunnen beroepen dat hij niet wist dat de bevelgever bevoegd was. Hij werd er immers op gewezen

en heeft zich daardoor willens en wetens blootgesteld aan de geenszins als denkbeeldig te verwaarlozen kans dat de bevelgever inderdaad bevoegd was het dienstbevel te geven.

6. Memorie van toelichting

a. Artikel 27 (gewijzigd in 28)

De Raad merkt op dat op grond van dit artikel ook voorlopige hechtenis kan worden toegepast, indien uit bepaalde omstandigheden blijkt van een gewichtige reden van militaire veiligheid. Een dergelijke reden kan volgens het artikel slechts in aanmerking worden genomen, indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de verdachte of andere militairen een misdrijf zullen begaan, waardoor de operationele gereedheid van enig onderdeel van de krijgsmacht dan wel de uitvoering van een operatie of oefening kan worden geschaad. Volgens de Raad kan de vraag rijzen of het hierbij alleen gaat om de misdrijven waarin deze formule in de (nieuwe) wettelijke omschrijving is opgenomen of dat het hierbij ook gaat om andere (eventueel commune) misdrijven waarin deze formulering niet is opgenomen, maar waarvan het plegen ervan dit gevolg zou kunnen hebben. De Raad stelt dat in het laatste geval de rechter dus onafhankelijk van de wetstekst dient te beslissen of een dergelijke situatie zich voordoet. Naar het oordeel van de Raad is laatstgenoemde uitleg de juiste. Volgens de Raad moet hieraan in de memorie van toelichting nadrukkelijk aandacht worden besteed.

Het oordeel van de Raad is juist en strookt ook met onze bedoeling. De rechter zal inderdaad uiteindelijk van geval tot geval moeten beslissen of zich een situatie voordoet zoals door de Raad beschreven. Dit kan zowel bij misdrijven uit het Wetboek van Militair Strafrecht als bij commune misdrijven, ook die waarin bedoeld element niet expliciet is opgenomen. Wij hebben het een en ander in de memorie van toelichting verduidelijkt.

b. Artikel 52

De Raad tekent aan dat de toelichting spreekt van «opsporingsambtenaren voor zover zij zijn benoemd c.q. aangewezen om in het kader van de militaire strafrechtspraak te functioneren». Naar het oordeel van de Raad

zijn opsporingsambtenaren qualitate qua bevoegd om in militaire strafzaken op te treden. Volgens het college kan de betreffende passage beter worden herzien.

Wij wijzen erop dat de door het college bedoelde volzin in zijn geheel aldus luidt: Onder ambtsdragers worden begrepen zowel de voorzitters, de rechters c.q. raadsheren, de militaire leden, de rechter-commissarissen en de griffiers, als ook de leden van het openbaar ministerie en de opsporingsambtenaren, allen voorzover zij zijn benoemd c.q. aangewezen om in het kader van de militaire strafrechtspraak te functioneren.

Het in de aanhaling van de Raad niet opgenomen «allen», heeft betrekking op alle daarvoor genoemde functionarissen en hetgeen daarachter volgt heeft alleen maar de strekking om nader te verduidelijken in welk kader de genoemde ambtsdragers optreden. Wij menen derhalve dat herziening van de betreffende passage niet nodig is.

7. Wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de nieuwe regels inzake de militaire strafrechtspraak

De Raad wijst erop dat in het ontwerp tot wijziging van het Wetboek van Militair Strafrecht in verband met de nieuwe regels inzake de militaire strafrechtspraak in artikel I, onder D, wordt voorgesteld artikel 17 een nieuwe redactie te geven. De Raad acht echter niet duidelijk de bedoeling van de voorgestelde zinsnede: «... komen mede toe aan de in de Wet militaire strafrechtspraak bedoelde gerechten, onderscheidenlijk de andere in die wet bedoelde gerechten.». De laatste zinsnede van het citaat lijkt de Raad overbodig en het college stelt derhalve voor deze te laten vervallen.

Wij wijzen erop dat de voorgestelde wijziging voorziet in twee situaties. De eerste is dat een voorwaardelijk veroordeelde is gekomen onder de rechtsmacht bedoeld in artikel 2 van het ontwerp. Voor dat geval worden de bevoegdheden die toekomen aan de rechter die de voorwaardelijke veroordeling heeft gewezen, mede toegekend aan de in dit ontwerp bedoelde gerechten. De tweede situatie is dat een justitiabele in de zin van het ontwerp voorwaardelijk is veroordeeld door een gerecht, aangewezen of ingesteld krachtens het ontwerp. Dan kan het voorkomen

dat de veroordeelde later buiten Nederland wordt geplaatst bij een eenheid waarbij een mobiele rechtbank is ingesteld. Indien de veroordeelde is gewezen door een mobiele rechtbank buiten Nederland, kan de veroordeelde inmiddels uit het rechtsgebied van die mobiele rechtbank vertrokken zijn. Het kan ook voorkomen dat de mobiele rechtbank inmiddels is opgeheven.

In dergelijke situaties is het noodzakelijk dat de bevoegdheid die toekomt aan het gerecht dat de voorwaardelijke veroordeling uitsprak, mede toekomt aan de andere gerechten bedoeld in het ontwerp. Nu gebleken is dat de gekozen redactie aanleiding geeft tot misverstand, is een nieuwe redactie gekozen.

8. Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, de Wet op de economische delicten, de Wet Oorlogsstrafrecht en de Noodwet rechtspleging

Het is de Raad opgevallen dat in de Wet Oorlogsstrafrecht in artikel 2 de passage «militaire rechters of militaire rechtsmacht» eveneens een terminologische aanpassing behoeft in verband met het voorgestelde systeem voor militairen. De Raad geeft een dergelijke aanpassing in overweging.

Wij nemen de suggestie van de Raad over en in het betreffende wetsontwerp is een dienovereenkomstige wijziging opgenomen.

9. Tot slot verwijst de Raad voor een drietal redactionele kanttekeningen naar de bij het advies behorende bijlage

Daarover merken wij hier nog het volgende op.

Bij de eerste kanttekening is de Raad voorbijgegaan aan het feit dat bij de Wet van 11 december 1980, Stb. 606, de vijfde afdeling van titel I van het vijfde boek van het Wetboek van Strafvordering, inhoudend de «Wijze van kennisgeving van gerechtelijke mededelingen», is gewijzigd, waaronder in een aantal gevallen de inhoud en de nummering van artikelen.

Hoewel de materiële inhoud van artikel 586 (oud) in het (gewijzigde) artikel 587 is terug te vinden, menen wij dat artikel 43 van het ontwerp een afwijking moet inhouden van het eerste lid van het (gewijzigde) artikel 588, aangezien daarin wordt geregeld in welke gevallen de uitreiking in persoon geschiedt.

De beide andere redactionele opmerkingen van de Raad zijn juist. Wij hebben de memorie van toelichting in de door het college bedoelde zin gecorrigeerd.

Wij veroorloven ons U in overweging te geven de hierbij gevoegde, overeenkomstig het vorenstaande gewijzigde, ontwerpen van Rijkswet en memorie van toelichting met bijlagen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de Staten van de Nederlandse Antillen te zenden, alsmede het ontwerp van wet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Minister van Defensie,
J. de Ruiter